ORDINEA ȘI SECURITATEA PUBLICĂ ÎN CONTEXTUL INTEGRĂRII EUROPENE A REPUBLICII MOLDOVA

PUBLIC ORDER AND SECURITY IN THE CONTEXT OF EUROPEAN INTEGRATION OF THE REPUBLIC OF MOLDOVA

CZU: 351.75(478):341.217(4) **https://doi.org/10.59295/spd2024j.26**

Rodica NICHITA,
ORCID: 0000-0002-0623-5578
e-mail: r.nichita2012@yandex.com
Universitatea de Stat din Moldova
Cătălina GRIZA,
e-mail: grizacatalina11@gmail.com,masterandă
Universitatea de Stat din Moldova

Rezumat. *Articolul explorează intersecția dintre securitatea națională, resursele individuale și performanța profesională, analizând provocările și impactul expunerii la evenimente traumatice asupra personalului din acest domeniu. Plecând de la principiile Declarației Franceze a Drepturilor Omului din 1789 și conceptul de ordine publică, textul discută importanța adaptabilității, măiestriei personale și creșterii posttraumatice în contextul angajaților din sectorul securității naționale. Se face referire la Teoria Conservării Resurselor (COR) care subliniază modul în care indivizii își protejează și dezvoltă resursele psihologice pentru a face față stresului și presiunilor specifice acestui domeniu. În plus, articolul examinează parteneriatul strategic dintre Republica Moldova și Uniunea Europeană, subliniind rolul securității publice în procesul de integrare europeană și contribuția la stabilitatea regională.*

Cuvinte-cheie: *Ordine publică, securitate publică, securitate națională, Uniunea Europeană, siguranță publică, siguranță națională, legalitate, stat de drept, măiestria personală, performanța la locul de muncă, creșterea posttraumatică, Teoria Conservării Resurselor.*

Summary. *The article explores the intersection between national security, individual resources, and professional performance, analyzing the challenges and impact of exposure to traumatic events on personnel in this field. Building on the principles of the 1789 French Declaration of the Rights of Man and the concept of public order, the text discusses the importance of adaptability, personal mastery, and post-traumatic growth in the context of employees in the national security sector. It references the Conservation of Resources (COR) Theory, which emphasizes how individuals protect and develop psychological resources to cope with the stress and pressures specific to this field. Additionally, the article examines the strategic partnership between the Republic of Moldova and the European Union, highlighting the role of public security in the European integration process and its contribution to regional stability.*

Keywords: *Public order, public security, national security, European Union, national security, legality, rule of law, personal mastery, job performance, posttraumatic growth, Conservation of Resources Theory.*

INTRODUCERE

Republica Moldova trece printr-o perioadă de revizuire a legislației privind ordinea și securitatea publică. Acest proces are loc in contextul unor schimbări de esență a mediului geopolitic și de securitate,perpetuarea conflictelor regionale, dar și aprofundarea relațiilor cu Uniunea Europeană.Statul de drept este obligat să asigure ordinea publică, securitatea publică, siguranța persoanei, liniștea publică ca valori sociale primordiale ce stau la baza organizării și funcționării oricărui stat în cadrul căruia ordinea de drept, disciplina, onoarea și demnitatea persoanei reprezintă valori supreme. Orice societate liberă trebuie să garanteze starea de liniște și siguranță tuturor cetățenilor săi ca element necesar fiecărui individ.

Pentru prima dată noțiunea de ordine publică este prevăzută în Declarația Franceză a Drepturilor Omului din 1789 în articolul 10 *„nimeni nu urma să fie persecutat pentru convingerile sale, nici chiar pentru cele religioase, dacă prin exprimarea lor nu se încălca ordinea publică prevăzută de lege”* [1].

Conform Dicționarului Grand Larousse care determină că *„ordinea publică este ansamblul de instituții și reguli destinate asigurării bunei funcționări a serviciilor publice ale țării, cât și raporturilor de moralitate și securitate între locuitorii săi”*[2].

Din cele enumerate supra, ordinea publică este o stare de drept un ansamblu de instituții care tind să garanteze atât securitatea raporturilor între cetățeni, precum și funcționarea serviciilor publice în baza moralității. Astfel, conceptul de ordine publică este folosit concomitent cu noțiunea de securitate publică, ceea ce permite de a beneficia de liniște și încredere oferită de către autoritățile statului prin aplicarea măsurilor de menținere a ordinii și liniștii publice. Conceptul de securitate publică este des folosit ca *securitate națională, securitatea statului* prin care se înțelege protecția suveranității, independenței și integrității teritoriale a țării, a regimului ei constituțional, a potențialului economic, tehnico-științific și defensiv, a drepturilor și libertăților legitime ale persoanei împotriva activității informative și subversive a serviciilor speciale și organizațiilor străine, împotriva atentatelor criminale ale unor grupuri sau indivizi aparte.(3)

REZULTATE ȘI DISCUȚII

Autoritățile competente în asigurarea ordinii publice și securității publice ale statului sunt: Serviciul de Informații și Securitate a Republicii Moldova, Centrul National Anticorupție, Ministerul Afacerilor Interne,Inspectoratul General de Poliție, Serviciul de Protecție și Pază de stat, Poliția de Frontieră din subordinea Ministerului Afacerilor Interne Serviciul Vamal , Inspectoratul General de Carabinieri, precum și din instituțiile de învățământ și alte instituții și organizații nemilitarizate ale organelor securității statului [4].

În contextul corelării termenilor de ordine publică și securitate publică acestea reprezintă ordinea de drept privită sub aspectul desfășurării normale și ordonate a activității publice precum și starea de încredere, pace și coeziune socială prin lipsa de pericole și

amenințări referitoare la viață, libertate, bunăstare și prosperitatea populației. Ordinea și securitatea publică a fost cel mai des afectată de acte de huliganism, de consumul băuturilor alcoolice în locuri publice și apariția în astfel de locuri în stare de ebrietate. Guvernul Republicii Moldova aprobă programul de **Ordine și Securitate Publică** pentru anii 2022-2025, ceea ce permite abordarea securității și ordinii publice ca un tot întreg conceptual, organizatoric, funcțional și relațional. Legiuitorul a unit într-un singur capitol din Codul Contravențional (capitolul XIX) contravențiile contra ordinii publice și securității publice, deoarece între aceste două categorii de relații sociale există o strânsă coeziune [5]. Scopul de bază a acestui grup de norme materiale contravenționale este stabilirea regulilor de conduită în locurile publice și de siguranță publică, precum și protejarea lor prin intermediul aplicării măsurilor de constrângere statală. Specificul contravențiilor contra securității publice și ordinii publice spre deosebire de alte categorii constă în aceea că ele sunt dăunătoare pentru un cerc mai larg de valori sociale (siguranță socială, ordinea publică, securitatea publică). Conform art. 400 Cod Contravențional al Republicii Moldova, competența de constatare și de examinare a contravențiilor prevăzute în capitolul XIX revine Ministerului Afacerilor Interne (MAI) – Poliția, care prioritar protejează ordinea publică, securitatea publică, viața, sănătatea, bunurile materiale ale cetățenilor și alte valori. Angajații din MAI sunt cel mai des expuși la evenimente traumatice și situații de criză, iar creșterea posttraumatică și măiestria personală este cel mai oportun mod de a combate efectul traumelor trăite la locul de muncă.

Bazându-ne pe Teoria Conservării Resurselor (COR; Hobfoll, 2011; 2018) [6)], putem evidenția că resursele personale sunt legate de performanța angajaților expuși frecvent la evenimente traumatice și situații de criză.

O profesie în domeniul securității naționale vine cu foarte multe provocări. Un exemplu este expunerea la evenimente traumatice. Această profesie este, de asemenea, reprezentată de responsabilități dar și cerințe, cum ar fi deținerea abilităților de adaptare la situații neprevăzute, capacitatea de a lucra în mod eficient în cadrul unei echipe, atenția la detalii cât și abilități cognitive. Angajații din cadrul acestui domeniu se confruntă deseori cu situații extreme și de criză, care pot afecta sănătatea emoțională cât și cea mentală, dar și performanța la locul de muncă într-un mod negativ. Astfel, îmbunătățirea performanței angajaților din cadrul organizațiilor în domeniul securității naționale este un obiectiv primordial. Literatura de specialitate aduce în prim-plan câteva modalități prin intermediul cărora angajații pot face față mai bine evenimentelor stresante de la locul de muncă, cum ar fi resursele individuale. Resursele individuale care sunt vizate în acest articol sunt creșterea posttraumatică și măiestria personală, mai exact relația dintre aceste resurse și modul în care acestea impactează performanța în domeniul securității naționale. Astfel, putem recurge la diverse teorii cunoscute și aplicate atât în domeniul organizațional, cât și cel al securității naționale, care susțin importanța aspectelor examinate și relațiile dintre acestea. O teorie care ne ajută să explicăm mai bine conceptul de resurse personale și relația acestora cu performanța este Teoria Conservării Resurselor.

Teoria COR (Hobfoll, 2011; 2018) explorează strategiile utilizate de angajați pentru a-și proteja, gestiona și construi un set de resurse în fața stresului. Fiecare angajat își concentrează eforturile spre a-și păstra resursele structurale, sociale și personale, din moment ce acestea sunt un set de caracteristici intrinseci ale individului, cum ar fi încrederea în sine și propriile abilități. COR sugerează că, având în vedere importanța lor, resursele sunt motivate să fie conservate și dezvoltate, deoarece pierderea lor este considerată mai stresantă decât obținerea altor resurse.

În contextul securității naționale, experiențele traumatice pot duce la epuizarea resurselor, dar totodată pot să genereze noi resurse sau să stimuleze alocarea acestora spre noi arii, care sunt considerate mai importante de către individ. Un exemplu este un angajat care a trecut prin experiențe traumatice și care în consecință a dezvoltat noi abilități de gestionare a stresului dar și o rezistență emoțională mai pregnantă. În continuare, măiestria personală se manifestă la angajați prin sentimentul de competență și încredere, astfel angajații creând un stoc mare de resurse psihologice, pe care le investesc în sarcinile de muncă dificile, stresante și traumatice. Luând în considerare cele menționate mai sus, prin prisma teoriei COR, creșterea posttraumatică și măiestria personală pot influența performanța la locul de muncă în domeniul securității naționale prin furnizarea de resurse suplimentare și abordări adaptative în gestionarea cerințelor și presiunilor muncii. De asemenea, reprezintă procesul prin care indivizii gestionează și investesc resursele lor pentru a răspunde corespunzător situațiilor stresante de la locul de muncă.

În domeniul securității naționale, creșterea posttraumatică joacă un rol crucial în procesul de adaptare și consolidare a resurselor umane implicate în domenii cheie precum forțele armate, agențiile de aplicare a legii și serviciile de informații. Aceasta poate fi abordată ca un instrument de dezvoltare a capacității de reziliență și adaptabilitate în fața amenințărilor la adresa securității naționale. Prin prisma procesului, creșterea posttraumatică permite personalului din domeniul securității naționale să se adapteze la circumstanțele extreme și să-și reconstruiască identitatea și scopul în urma traumelor și pierderilor suferite (Davis *et al.,* 2007) [7]. Această reconstrucție poate conduce la o mai mare înțelegere a propriilor limite și resurse, consolidând astfel capacitatea de a face față cu succes situațiilor de criză și de a rămâne operaționali în condiții dificile, dar și posibilitatea de a avea o performanță mai crescută la locul de muncă (Hobfoll *et al.,* 2018). (8)

După un incident traumatic, personalul din securitatea națională cu măiestrie personală ridicată își poate reveni mai rapid și mai eficient, menținând un nivel înalt de performanță și contribuind la stabilitatea și eficacitatea echipelor lor. Persoanele cu un nivel înalt de măiestrie personală au capacitatea de a observa diferența dintre realitatea curentă și viziunea lor personală (Maani &Benton, 1999; Senge *et al.,* 1994) [9]. În contextul securității naționale, această abilitate le permite angajaților să transforme tensiunea generată de evenimentele traumatice în răspunsuri pozitive, contribuind astfel la îmbunătățirea metodelor și strategiilor operaționale. Aceasta duce la o performanță îmbunătățită la locul de muncă, deoarece soluțiile inovatoare sunt esențiale pentru abordarea amenințărilor emergente.

Astăzi spațiul European trece prin transformări politice, economice și de securitate profunde, care vor defini pentru deceniile următoare atât viitorul continentului, cât și cel al Republicii Moldova. Doar prin efortul comun și continuu al instituțiilor statului, cât și al societății civile, al tuturor cetățenilor din țară cât și din afară pot fi asigurate pacea, securitatea și prosperitatea în Republica Moldova. Un sistem de apărare și securitate puternic este esențial pentru a proteja populația și economia națională creând, astfel, precondiții pentru creșterea economică. Fără capacități solide de apărare, securitate și investiții în angajații din domeniul securității naționale, nu pot fi garantate dezvoltarea economiei, furnizarea de servicii publice, protecția infrastructurii, nu pot fi atrași și menținuți în țară investitorii străini sau readuși acasă concetățenii noștri. E nevoie de pace și de stabilitate pentru a putea planifica, construi, investi și obține rezultate în muncă. Securitatea trebuie să fie recunoscută drept un bun comun, în care investim împreună și de care beneficiem împreună.

Uniunea Europeană este și va rămâne unul dintre pilonii de bază ai securității pe continentul European. De aceea, dezideratul statului nostru de aderare la Uniunea Europeană ține nu doar de imperativele de modernizare și de dezvoltare economică, dar și de securitatea cuprinzătoare. Dezvoltarea parteneriatelor bilaterale cu statele membre ale Uniunii Europene vine să completeze inițiativele de cooperare la nivel comunitar. Astfel, Republica Moldova urmează să acționeze ca un stat responsabil în parteneriat cu Uniunea Europeană prin participarea la *culoarele de solidaritate* susținând securitatea alimentară, prin detașarea echipelor de salvatori pentru a ajuta statele lovite de incendii și dezastre naturale, sporind alinierea la politica externă și de securitate comună a Uniunii Europene. Republica Moldova își extinde participarea la misiunile și operațiunile Uniunii Europene pentru a contribui la asigurarea păcii și a stabilității în vecinătatea Uniunii Europene precum și cooperarea cu Uniunea Europeană în vederea combaterii amenințărilor de tip hibrid precum și alinierea la agenda Uniunii Europene pentru a combate schimbările climatice.

Pornind de la ideea că ordinea și securitatea publică este un obiectiv important al tuturor statelor, atât în cadrul politicii interne cât și în cadrul politicii externe. Un pas important în dezvoltarea relațiilor dintre Republica Moldova și Uniunea Europeană este implementarea **Planului de Acțiuni Republica Moldova – Uniunea Europeană**. S-a stabilit în baza acestui plan cooperarea în domeniul politicii externe și de securitate; prevenirea conflictelor și management-ul crizelor, colaborarea în scopul eficientizării instituțiilor, astfel consolidând guvernarea globală în domeniul combaterii amenințărilor la adresa securității. Continuarea dezvoltării cooperării în vederea combaterii traficului de arme și distrugerii arsenalelor, inclusiv în contextul situației din regiunea transnistreană a Republicii Moldova, soluționarea conflictului transnistrean, respectând suveranitatea și integritatea teritorială a Republicii Moldova în cadrul hotarelor sale recunoscute internațional și garantând respectarea democrației, supremației legii și a drepturilor omului [10].

Implementarea planului de acțiuni a fost primul pas în dezvoltarea relațiilor de securitate prin intensificarea cooperării în prevenirea și soluționarea conflictelor, în special

a celui transnistrean și care a contribuit la includerea ulterioară a Republicii Moldova în cadrul **Strategiei Parteneriatului Estic.**

O nouă etapă în dezvoltarea relațiilor între Republica Moldova și Uniunea Europeană este semnarea **Acordului de Asociere** [11]. Este cel mai complex acord semnat între cele două părți, pe lângă bunele relații de vecinătate este necesar de specificat cooperarea în domeniul prevenirii și combaterii corupției, activităților criminale, organizate sau de alt tip, inclusiv cele cu caracter transnațional și a terorismului. Acest angajament constituie un factor cheie în dezvoltarea relațiilor și a cooperării între părți și contribuie la menținerea păcii și a stabilității în regiune, implementând standarde în domeniul securității. La data de 23 iunie 2022 țara noastră a obținut statutul de țară candidat la aderarea la Uniunea Europeană acordat de către Consiliul European al Uniunii Europene [13]. Protecția spațiului comun de libertate și securitate impune autorităților naționale din Republica Moldova responsabile să aibă un rol cât mai proactiv în acest sens în realizarea acțiunilor prescrise în documentele de politici, angajamentelor determinate în cadrul aderării țării noastre la Uniunea Europeană.

CONCLUZII

Ordinea și securitatea publică reprezintă pilonul de bază în garantarea legalității și stabilității atât pentru cetățenii din Republica Moldova, cât și cetățenii din Uniunea Europeană. Nivelul de securitate și ordine publică la nivel național demonstrează credibilitatea, dedicația și profesionalismul autorităților naționale pe calea integrării europene a țării noastre.

REFERINȚE

1. Rials, S. (2002). *Declaratia drepturilor omului si ale cetateanului*.
2. Staff, L. (1995). *Grand Larousse universel*.
3. În:https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=142091&lang=ro#
4. În:https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=142091&lang=ro
5. În: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=133257&lang=ro
6. Hobfoll, S. E. (2011). Conservation of resource caravans and engaged settings. *Journal of Occupational and Organizational Psychology*, *84*(1), 116–122. În:https://doi.org/10.1111/j.2044-8325.2010.02016
7. Davis, C. G., Wohl, M. J. A., & Verberg, N. (2007). Profiles of posttraumatic growth following an unjust loss. *Death Studies*, *31*(8), 693–712. În:https://doi.org/10.1080/07481180701490578
8. Hobfoll, S. E., Halbesleben, J., Neveu, J., & Westman, M. (2018). Conservation of Resources in the Organizational context: The reality of resources and their consequences. *Annual Review of Organizational Psychology and Organizational Behavior*, *5*(1), 103–128. În:https://doi.org/10.1146/annurev-orgpsych-032117-104640

9. Maani, K., & Benton, C. (1999). Rapid team learning: Lessons from team New Zealand America's cup campaign. *Organizational Dynamics*, *27*(4), 48–62. În:https://doi.org/10.1016/s0090-2616(99)90029-3.Senge, P. M., Kleiner, A., & Roberts, C. (1994). *The Fifth Discipline Fieldbook*. În:https://openlibrary.org/books/OL7828751M/The_Fifth_Discipline_Fieldbook
10. În:https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=116837&lang=ro
11. În:https://mecc.gov.md/sites/default/files/acordul-de-asociere-rm-ue.pdf
12. În:https://www.consilium.europa.eu/ro/policies/enlargement/moldova/